

Litteratur om Ribe Amt.

Af Joh. Brøndsteds store Værk, Danmarks Oldtid, foreligger 2. Bd., Bronzealderen, nu afsluttet. Bindet giver lige saa vel som første en Mængde Oplysninger om vort Amt. I den fornemme Udstyrelse med et Væld af de fortrinligste Fotografier og anskuelige Kort er det en Fryd for enhver at give sig i Lag med det. Karl Bruun giver i sin smukke lille Bog: »Esbjergegnen« en overmaade klar og let tilgængelig Oversigt over Egnens geologiske Udvikling og Oldtids Bebyggelse. Bogen er forsynet med aldeles udmærkede Billeder, taget af Forfatteren selv. — I *Danmarks Riges Breve* 2. Rk. III findes enkelte Oplysninger om Amtet. — Hugo Matthiessen »*Den sorte Jyde*« giver gode Bidrag til vort Amts Historie ved at skildre Heden og dens stedse stigende Udbredelse til ca. 1900, her skildres Hedeegnens Landbrug, Hjemmeindustri, Handel og Samfærdsel samt Beboernes Afhængighed af Heden og Samhørighed med den. — Salomon J. Frifelt og T. Tobiassen Kragelund: »*Dem vester fra*«. Det er en Bog, der ogsaa handler om Hedens Folk. Gennem et Væld af Smaatræk og Talemaader, der enkeltvis kun har Kuriositetens Interesse, gives her en Skildring af Hedens Rydningsmænd, Opdyrkere og Mergelgravere og de umenneskeligt haarde og trange Kaar, hvorunder de tog fat.

I »*Torning Sogn i det 19. Aarh.*« har A. Ravnholt afsluttet Skildringen af Torning Sogn i Lysgaard Herred fra de ældste Tider til omkring 1900.

Feilberg-Mindet i Darum.

Det er ret naturligt, at det blev Hist. Samfund^sf. Ribe Amt, der formede og virkeliggjorde Tanken om et Minde for Folke-mindeforskeren Dr. phil. *H. F. Feilberg*, saaledes som det skete nu i Sommeren 1939,

H. F. Feilberg har mere end nogen anden dansk Forsker løftet Studiet af Folkeminder og Almuekultur op fra at være et Kuriosum til at blive en Videnskab.

Hans Arbejde og Forskning er bl. a. med til at danne Grundlaget for de mange historiske Amtssamfund her i Landet. Og

selv var H. F. Feilberg med som Stifter af Landets første historiske Amts-Samfund — nemlig det her i Ribe Amt.

Det er saaledes et naturligt Udtryk for den Takskyld, alle historisk indstillede Danske maa føle overfor Historikeren og Forskeren H. F. Feilberg, naar Hist. Samfund nu har rejst ham et Minde i den gamle Marsk-Landsby Darum.

At Mindet fik sin Plads i Darum, er næsten en Selvfølge. Her var Feilberg Præst fra 1876—91. Og fra Præstegaarden og Sognet her kan Udspringet til de mest grundlæggende af hans Arbejder udledes. —

Da Sagen førtes frem inden for Samfundets Styrelse, valgtes her et 4 Mands Udvalg til det forberedende Arbejde: Forstander *Kr. la Cour Pedersen*, Skibelund, Forretningsfører *T. Tobiassen*, »Vestkysten«, Førstelærer *H. K. Kristensen*, Lunde, og Forfatteren *Salomon Frifelt*, og dette Udvalg mødte Forstaaelse og god Støtte fra mange forskellige Sider, saa det blev muligt at virkeliggøre Planen i Løbet af forholdsvis kort Tid.

Ved en Sammenkomst i Darum mellem dette Udvalg og Darum Sogneraad og Menighedsraad samt en Repræsentant for »Landbosparekassen for Ribe og Omegn«, blev Pladsen for Mindet valgt paa et Hjørne af Præstegaardsjorden ud mod den ny Esbjerg-Ribe Landevej og med Præstegaardshaven som Baggrund.

Darum Menighedsraad skænkede den nødvendige Grund. Sogneraadet gav Tilsagn om at overtage den fremtidige Vedligeholdelse af Mindet samt gav et kontant Tilskud paa 100 Kr. »Landbosparekassen for Ribe og Omegn« skænkede ligeledes 100 Kr. til Mindet. Gaardejer *Hans P. Hansen*, Darum, udførte gratis det ret store Jord- og Planeringsarbejde paa Pladsen for Mindet. Og Pastor *Plesner*, Darum, tilbød gennem frivillige Bidrag at anlægge og tilplante Pladsen omkring Mindet.

Pressen, i særlig Grad »*Vestkysten*« og »*Højskolebladet*« ydede ogsaa Hist. Samfund udmærket Støtte ved at bringe Notitser og et Opraab ang. Bidrag. Og fra forskellige Privatpersoner rundt om i Landet indkom i mindre Bidrag ialt 135 Kr.

Den unge Kunstner *P. Christensen*, Esbjerg, modelerede et vellignende Relief af Feilberg. Og Billedhugger *Billeschou*, Esbjerg, lod den store Granitblok tildanne og Bronzereliefet støbe og indsætte til en for Hist. Samfund overkommelig Pris.

Afsløringsfesten holdtes paa Feilbergs Fødselsdag d. 6. August og fik god Tilslutning — endda Vejret var skyet og truede med Regn.

Blandt Gæsterne var 3 af Feilbergs Børn: Frk. *Edel Feilberg*,

Askov, Skolebestyrer *H. F. Feilberg*, København og Gartner *Andreas Feilberg*, Skelskør.

Formand for Hist. Samfund, Forfatteren *Salomon Frifelt*, bød Velkommen og takkede de forskellige, der havde medvirket ved Mindets Rejsning.

Forstander *Arnfred*, Askov, holdt derefter en smuk, formfuldendt Afsløringstale:

»— Feilberg saa langt, ikke blot ud over Vestjylland, men ud over Slægten. Han saa, at trods Afstand i Tid og Forskel i Sprog er Menneskeslægtens Længsler og Haab altid de samme. Hvem har som Feilberg hyldet de mange navnløse Mænd og Kvinder, der gennem deres jævne, arbejdsfyldte Liv bar Folket gennem Tiderne — —«.

H. F. Feilbergs ældste Søn, Skolebestyrer *H. F. Feilberg*, København, takkede paa Slægtens Vegne og talte kort, idet han mindedes de lykkelige Drengaar i Darum. — —

Hist. Samfunds Formand overdrog Mindet til Darum Sogn — »Naar vi ærer H. F. Feilberg og hans Indsats i dansk Aandsliv, da vil vi samtidig en kort Stund mindes 3 af hans Samtidige og Værkfæller i Arbejdet for at grave et større og rigere Danmark frem af de forne Tider: Folkemindesamleren *Evald Tang Kristensen*, Historikeren *Poul Bjerge* og Sagnforskeren *Axel Olrik* — —«

Sogneraadformand *Harald Jepsen* overtog paa sit Sogns Vegne Feilberg-Mindet og lovede at værne om det gennem de kommende Tider. — —

Efter Afsløringsfesten samledes Deltagerne til Fest og Samvær paa Hotellet. Her holdt Arkivar i Dansk Folkemindesamling: Magister *Hans Ellekilde* et dygtigt og fængslende Foredrag om H. F. Feilberg som Folkemindeforsker.

Og Forstander *Kr. la Cour Pedersen* fortalte en Del stærkt personligt prægede Feilbergminder.

Siden havde en Række Talere Ordet ved Fælles-Kaffebordet.

Festen sluttede paa ejendommelig Maade ude paa Diget ved Havet, hvor Sogneraadformand *Harald Jepsen* fortalte om Marskeng, Stormfloder og Digebygning.

Hist. Samfunds Formand sluttede her med en Tak til Darum for Gæstfrihed og til Deltagerne for deres Medvirken til, at Dagen blev en Festdag.

— — —

Feilberg-Mindet fik sin Plads lige ud mod den ny Hovedvej og med Feilbergs gamle Præstegaard som Baggrund. — Her hvor gammelt og nyt mødes og enes.

Paa Mindet er efter Dr. phil. *Marius Kristensens* Forslag hugget følgende Indskrift, hvor Citatet nederst er taget fra »Dansk Bondeliv«.

Folkemindeforskeren:

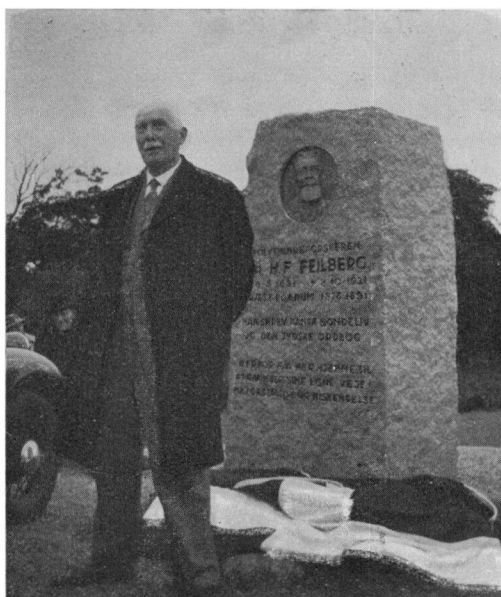
Dr. H. F. FEILBERG

f. 6.—8.—1831. d. 8.—10.—1921

Præst i Darum 1876—1891

Han skrev »Dansk Bondeliv«
og »Den jyske Ordbog«

Vi er for faa her hjemme til at gaa hver sine egne Veje
i Misforstaaelse og Miskendelse.

Skolebestyrer H. F. Feilberg taler ved Afsløringen.

Virksomheden.

31. December havde Samfundet 22 livsvarige og 656 ordinære Medlemmer samt 48 Subskribenter mod 21, 629 og 49 forrige Aar. Altsaa atter Fremgang, saa vi nu har naaet det Medlemstal, Samfundet stadig holdt for en Del Aar tilbage. Men det er ikke nok. De fleste andre Amtssamfund har langt flere Medlemmer, en enkelt, Hjørring Amt, endogsaa dobbelt saa mange. Hvert af vore Medlemmer vil sikkert uden særlige Anstrengelser kunne skaffe et nyt Medlem inden for sin Kreds. Vi beder derfor Medlemmerne om at virke for ny Tilgang.

Vi takker for de Tilskud, som Staten, Amtsraadet, Varde Spaerekasse og Bankpræsident G. M. Lauridsen i det forløbne Aar har støttet os med. Ligeledes takker vi Giveren, der ønsker at forblive anonym, for den smukke Gave paa 100 Kr. til Aarbogens Kort og Billedstof. Ogsaa vil vi gerne takke de Tillidsmænd, der stadig arbejder for at skaffe Samfundet flere Medlemmer.

Aarsmødet afholdtes paa Askov Højskole. Først var der et mindre Møde, hvor Bestyrelsen drøftede forskellige Spørgsmaal sammen med Tillidsmændene, bl. a. om, hvordan man bedst skulde opspore de gamle Udskiftningskort, som endnu findes omkring paa Gaardene. Historisk Fællesforening, Stednavneudvalget og Matrikelsarkivet søger at faa disse Kort registreret og har bedt Landets historiske Samfund at være behjælpelig dermed. *Vi opfordrer derfor alle vore Medlemmer, der ved Besked om gamle By- eller Udskiftningskort at meddele det til nærmeste Tillidsmand eller et Medlem af Bestyrelsen.* — Ved Generalforsamlingen valgtes Forstander Arnfred til Dirigent. Formanden, Forfatteren Sal. Friisfelt og Sekretæren, Lærer Kristensen aflagde Beretninger og Regnskabet, der godkendtes. Formanden bragte Forfatteren Søren Alkærsgis, der havde frabedt sig Genvalg, en Tak for det omfattende Arbejde, han har gjort for Foreningen. Derpaa nyvalgtes Højskolelærer, cand. mag. Roar Skovmand, Askov, og genvalgtes Lærer Kristensen til Bestyrelsen. Som Revisor genvalgtes Amtsfuldægtig P. Lerche Thomsen, Ribe, og i Stedet for Landbrugslærer Konradi, Ladelund, der ikke ønskede Genvalg, valgtes Forretningsfører Tobiassen, Esbjerg. Ved det paafølgende offentlige Møde var Højskolens store Sal fyldt, da Formanden bød Velkommen og omtalte Askov Højskoles Betydning for Amtets Historie og for Kulturhistorien i det hele taget, navnlig gennem tre Mænds Virke: L. Schrøders, H. F. Feilbergs og Poul Bjerges. Herpaa holdt Museumsforstander H. P. Hansen et dygtigt og

morsomt Foredrag om jysk Almueliv og viste bagefter forskellige Kulturfilms. Om Aftenen var der Folkedanseopvisning af Skolens Ungdom. Historisk Samfund har al Grund til at bringe Forstanderparret sin bedste Tak for den udstrakte Gæstfrihed, Samfundet nød godt af.

Sommermødet faldt sammen med Mindestensafsløringen i Darum, hvorom der er fortalt foran.

Nye Medlemmer (¹⁰/₂—³¹/₁₂ 1939).

Livsvarige Medl.:

Skibsreder, Konsul Knud Lauritzen,
København.
Aktuar M. Løkkegaard, Holte.

Ordinære Medl.:

Cand. mag. Steen Bøcher, Esbjerg,
Gdr. Chr. Nielsen, Tarp, Lunde.
— Iver Sillesen, Ovtrup.
Højskoleforstander J. Th. Arnfred,
Askov.
Smedemester Th. Schaadt, Ovtrup.
Forfatterinde Lis Kjelst, Varde.
Murermester Jens L. Christensen,
Lindknud, Brørup.
Gdr. Søren Johansen, Holsted.
— Johannes Th. Johansen, —
— M. Madsen, Sekjær, —
— M. Ebbesen, — —
— Karl Nielsen, — —
Hotelejer Poul Nikolajsen, Hov-
borg, Holsted.
Højskolelærer Joh. Novrup, Askov.
Fiskeskipper Knud Jensen, Esbjerg.
Frk. Edel Feilberg, Askov.
Bibliotekar Joh. Tang Kristensen,
Esbjerg.
Pastor H. Aagaard, Esbjerg.
— Viggo Hansen, Lindknud.
Gdr. Hans Gregersen, Toftnæs
Købmand M. Carstensen, Esbjerg.
Stationsforstander S. N. Neerland,
Esbjerg.
Gdr. J. Mølby, Møldalgrd., Mølby.

Gdr. Sigurd Kruse, Brogaard, —
— A. Andersen, Lærkeholt, —
— J. Søndergaard, Mølby Mark,
Mølby.
Gdr. P. Nissen, Ansager.
Husmand H. Rahbæk, —
— H. C. Eskildsen, —
Direktør Frits Johansen, Gentofte.
Darum Bibliotek.
Gdr. Peder Nielsen, Højlund,
Darum.
Gdr. Anton Holm, Hillerup Mark,
Ribe.
Gdr. Harald Jepsen, Darum.
Fru Cecilie Jensen, —
Boghandler Ebbe Clausen, Varde.
Smedemester Jens Hansen, Ølgod.
Møller H. C. Thyregod, —
Rentier M. Mikkelsen, —
Afdelingssygeplejerske Frk. Lea
Andersen, Augustenborg.
Bogbinder N. C. M. Nielsen, Varde.
Boghandler Pedersen, Askov.
Gdr. Joh. P. Hansen, Baungaard,
Holsted.
Assistent Frk. Sara Junge, Char-
lottenlund.
Sognefoged Marinus Lundgaard,
Darum.
Gdr. Simon Pallesen, Mejls.
— Niels Henriksen, Darum.
— K. L. Kristensen, Ny Kron-
gaard, Mølby.
Musikdirek. Olfert Larsen, Ølgod.

REGNSKAB FOR AARET 1939

Indtægt	Kr.	Ø.	Udgift	Kr.	Ø.
Kassebeholdning	639	18	Aarborgens Trykning, Klicheér	1609	22
Medlemsbidrag	2274	94	Forfatterhonorarer	609	00
Subskription	122	40	Aarborgens Udsendelse	474	57
Solgte Aarbøger	237	85	Foredrag	50	00
Tilskud fra Staten	155	00	Løn til Redaktør, Kasserer og Sekretær ..	250	00
— " Amtet	100	00	Kristensens Repræsentation ved Fællesfor-		
— " Varde Sparekasse	10	00	eningsens Aarsmøde	45	45
Gave fra en, der ønsker at være anonym ..	100	00	Danmarks Riges Breve (Amtsudgv.)	140	63
— " Bankpræsident G. M. Lauridsen ..	23	45	Historisk Fællesforening	39	70
Renter	31	05	Aarsmødet, Bestyrelsesmøder	117	85
Feilbergmindet; Landbosparekassen i Ribe			Avertering	43	20
100 Kr., Darum Sogneraad 100 Kr., Gas	454	00	Bogkøb	61	00
ver fra Private 135 Kr. Entre 119 Kr. ..	6	00	Feilbergmindet: Monument 400 Kr., Avert-		
Forskelligt			tering 72,10 Kr. Foredrag 43,00 Kr. ..	548	10
Underskud		60	Andre Udg. 33 Kr.	90	85
	Balance...	4154	Porto, Telefon, Papir.	74	90
		47	Forskelligt	4154	47
			Balance...		

GRUNDFONDEN:

Grundfonden 1/1 1939	Kr. 1490	12
Indvundne Renter	" 50	64
Kontingent fra 2 livsvarige Medl.	" 150	00
Grundfonden 31/12 1939	Kr. 1670	76

Lunde Jyll., 3. Febr. 1940.

H. K. Kristensen.

Regnskabet er gennemset og sammenholdt med Bilag. — For Grundfonden Kr. 1670,76 forelas Bankbog. I Regnskabet intet fundet at bemærke.

Ribe, 10. Febr. 1940. P. Lerch: Thomsen.

Esbjerg, 6. Febr. 1940. T. Tobiassen.

De ældre, sjældne Aargange af »Fra Ribe Amt« 1903–1919 er udsolgt i Boghandelen. Restoplaget sælges kun til Medlemmer og Subskribenter. Prisen er 4 Kr. pr. Aargang. Af visse Aargange er der kun enkelte Eksemplarer tilbage.

Endvidere kan Medlemmer og Subskribenter købe hele Rækken »Fra Ribe Amt« 1920–1937 for ialt 20 Kr. eller enkelte Aargange for 1½ Kr. — Henvendelse til Kassereren, Lærer H. K. Kristensen, Lunde, Jyl.

Generalforsamlingen afholdes i Skovlund Lørdag d. 16. Marts Kl. 6½. Offentligt Møde Kl. 7, hvor Højskoleforstander Hans Lund, Rødding, og Lærer H. K. Kristensen, Lunde, taler.

I vort Bibliotek, der indeholder en stor Del af Landets historiske Amtsaarbøger, kan Medlemmerne laane gratis. Henvendelse til H. K. Kristensen. Hos ham faas ogsaa Ovtrupbogen 5,50, Lundebogen 5,00. Askovbogen og Vejenbogens 1. og 2. Hæfte faas hos S. Alkærsig, Brørup, — henholdsvis 2,00, 1,50, og 2,50. Holstedbogen hos J. Chr. Frederiksen, Lintrup, Holsted, 4,00. Bækkebogen hos Lærer Kvist, Kragelund, Bække, 4,00. Hos Forfatteren Aug. F. Schmidt, Vestergade 72, Brabrand, faas »Skanderup Sogn« til nedsat Pris 4,50 og Fra Røj og Ravnholt 2,00. Hos Fabrikant N. M. Kromann, Esbjerg, faas Fanøs Historie, 32,00, og Fanø Sømænd 1. Sml. 6,00. Kromann giver Samfundets Medlemmer 20% Rabat.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Hoverikontrakt for Lunderup. Af Skolebestyrer Sigurd Kristensen.
2. Arbejdsvognen. Af Forretningsfører Tobiassen Kragelund.
3. Plovstrup. Af Laboratorieassistent H. Jessen Hansen.
4. En vestjysk Kriminalhistorie. Af cand. theol. & mag. S. M. Lønneth.
5. Asmus Jæger. Af Forretningsfører Tobiassen Kragelund.
6. Danmarks første Fattiggaard. Af Arkivar i Rigsarkivet Harald Jørgensen.
7. Varde Syssels Kirkestol. Af Lærer H. K. Kristensen.
8. En betrængt Barber. Af Kontorassistent A. Sørensen.
9. Vestjyllands ældste Stenalderboplads. Af cand. mag. C. L. Vebæk.
10. Udskiftningen i Nr. Nebel. Af Apoteker A. Ravnholt.
11. Smaastykker.
 1. Seest Bymænd. Af Lærer A. M. Ebbesen.
 2. Galgen ved Hvolbøl. Af Aug. F. Schmidt.
 3. Peder Poulsen. Af Læge H. Torbøl.
 4. En Aftægtskontrakt. Af P. M. Gundesen.
 5. Torben Klinting. Af H. K. K.
12. Feilbergmindet i Darum.
13. Virksomheden. Nye Medlemmer.
14. Regnskab.

Historisk Samfund for Ribe Amt har følgende Bestyrelse: Forfatter *Salomon Frifelt*, Ølgod, Formand, Forstander *Kr. la Cour Pedersen*, Skibelund, Lærer *H. K. Kristensen*, Lunde, Jyl., Kasserer og Sekretær, Fabrikant *N. M. Kromann*, Esbjerg, Lærer *H. P. H. Novrup*, Alslev, pr. Varde, Højskolelærer cand. mag. *Roar Skovmand*, Åskov, og Læge *H. Torbøl*, N. Nebel. Redaktionsudvalget for Aarsskriftet er Kristensen, Torbøl og la Cour Pedersen.